

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.23

Вікторія Андріяш
Оксана Казакова

МЕДІАКОМПЕТЕНТНІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ПРЕДМЕТ ТЕОРЕТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ

В тезах здійснено теоретичне осмислення медіакомпетентності представників публічного управління в умовах цифровізації суспільства та трансформації управлінських процесів. Розкрито сутність поняття «медіакомпетентність» як інтегративної характеристики особистості, що охоплює здатність ефективно працювати з інформацією, критично її оцінювати, використовувати сучасні медіатехнології та здійснювати конструктивну комунікацію в інформаційному просторі. Проаналізовано міждисциплінарні підходи до вивчення медіакомпетентності, її нормативно-правове забезпечення в Україні та міжнародні підходи до розвитку медіаграмотності. Визначено основні професійні функції сучасного управлінця, пов'язані з цифровою комунікацією, інформаційною безпекою, кризовим реагуванням та аналітикою медіаконтенту. Обґрунтовано актуальність розвитку медіакомпетентності у системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації представників публічного управління. Наголошено, що медіакомпетентність є важливою складовою професійної компетентності сучасного управлінця та чинником забезпечення відкритості, прозорості й ефективності взаємодії влади і суспільства.

Ключові слова: медіакомпетентність, медіаграмотність, публічне управління, цифровізація, інформаційна безпека, цифрова комунікація, медіаосвіта, професійна компетентність, інформаційне суспільство, критичне мислення.

Медіаграмотність у сучасних умовах розглядається як одна з ключових базових компетентностей XXI століття, що є необхідною передумовою успішної адаптації та ефективної діяльності людини в інформаційному суспільстві. Вона охоплює здатність орієнтуватися у складних інформаційних потоках, критично осмислювати медіаконтент, розпізнавати маніпуляції та свідомо використовувати цифрові ресурси для навчання, професійної діяльності та соціальної взаємодії. Актуальність розвитку медіаграмотності підкреслюється на міжнародному рівні. Зокрема, її значення активно просувається такими інституціями, як UNESCO, Рада Європи, а також провідними освітніми та дослідницькими центрами світу. У їхніх концепціях медіа- та інформаційна грамотність розглядається як фундаментальна умова формування демократичного суспільства, розвитку критичного мислення громадян, забезпечення інформаційної безпеки та відповідальної взаємодії з медіасередовищем. Крім того, медіаграмотність відіграє важливу роль у формуванні стійкості суспільства до дезінформації, підвищенні рівня громадянської свідомості та розвитку навичок безпечної поведінки в цифровому просторі, який характеризується високою динамікою та надлишком інформації.

В умовах стрімкої цифровізації суспільства, активного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і трансформації системи публічного управління суттєво посилюється значення медіакомпетентності представників органів влади. Сучасний управлінець повинен не лише володіти навичками роботи з інформацією та цифровими ресурсами, а й уміти критично оцінювати медіаконтент, ефективно комунікувати з громадськістю, протидіяти інформаційним маніпуляціям та забезпечувати прозорість управлінської діяльності. У зв'язку з цим медіакомпетентність дедалі більше розглядається як невід'ємна складова професійної компетентності представників публічного управління та важливий чинник ефективної взаємодії держави і суспільства.

Медіакомпетентність трактується як комплексна характеристика особистості, що поєднує знання, уміння та навички, необхідні для ефективної роботи з інформацією в сучасному медіапросторі. Вона передбачає здатність аналізувати й критично оцінювати інформаційні повідомлення, свідомо використовувати сучасні медіатехнології, орієнтуватися в цифровому середовищі та здійснювати продуктивну й відповідальну комунікацію в інформаційному просторі [6].

Теоретичне осмислення медіакомпетентності представників публічного управління базується на міждисциплінарному підході, що інтегрує положення теорії державного управління, комунікаційних наук, педагогіки,

соціології та медіадосліджень. Такий підхід дає змогу комплексно розглядати медіакомпетентність як важливий елемент професійної діяльності сучасного управлінця в умовах цифрового суспільства.

У наукових дослідженнях підкреслюється, що належний рівень медіакомпетентності є необхідною передумовою забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів влади, підвищення ефективності управлінських рішень і налагодження якісної комунікації між владою та громадськістю. Крім того, медіакомпетентність сприяє формуванню довіри до державних інституцій та підвищенню рівня інформаційної безпеки в суспільстві.

Нормативно-правове регулювання розвитку медіакомпетентності в Україні ґрунтується на положеннях законодавства у сферах інформації, медіа, державної служби, цифрової трансформації та інформаційної безпеки. Важливу роль також відіграють міжнародні стандарти й рекомендації UNESCO та Council of Europe, у яких медіа- та інформаційна грамотність визначаються як необхідні складові сучасної освіти й демократичного розвитку суспільства [10].

Значний потенціал у формуванні медіакомпетентності має медіаосвіта, яка здатна суттєво трансформувати характер взаємодії між органами публічного управління та громадськістю. Використання сучасних медіаосвітніх підходів сприяє налагодженню ефективного суспільного діалогу, підвищенню рівня відкритості та прозорості діяльності влади, а також забезпечує доступність і зрозумілість управлінських процесів для громадян.

Проблематика медіакомпетентності є предметом активних досліджень як у зарубіжній, так і у вітчизняній науковій думці. Значну увагу питанням медіаосвіти, розвитку критичного мислення та формування навичок свідомого сприйняття інформації приділяють такі дослідники, як Девід Бакінгем, Рене Гоббс та Соня Лівінгстон. У їхніх працях медіакомпетентність розглядається як важливий інструмент формування критичного ставлення до інформації та ефективної взаємодії з медіасередовищем.

Теоретичні основи розвитку інформаційного суспільства, цифрових комунікацій і медіавзаємодії ґрунтовно висвітлено у працях Мануель Кастельс, який досліджував вплив інформаційних технологій і мережевих комунікацій на трансформацію сучасного суспільства та систем управління [7].

В українській науковій традиції вагомий внесок у дослідження цифрових і медіакомпетентностей здійснили Наталія Морзе [2], Людмила Найдьонова [3], Георгій Почепцов [4] та інші науковці. Їхні праці присвячені питанням розвитку цифрової грамотності, медіаосвіти, інформаційної безпеки, критичного мислення та особливостей функціонування сучасного медіапростору.

Особливу увагу дослідники приділяють проблемам формування навичок безпечної та відповідальної взаємодії з інформацією, використанню цифрових технологій в освітньому й управлінському середовищі, а також впливу медіа на суспільні процеси та громадську свідомість.

У сучасній Україні активно впроваджуються нові освітні стандарти, у межах яких медіаграмотність визначається однією з наскрізних компетентностей, необхідних для успішної діяльності людини в інформаційному суспільстві. Відповідно до концепції Нова українська школа, формування медіаграмотності здійснюється у двох ключових напрямках: як складової інформаційно-цифрової компетентності та як інтегрованого елемента змісту всіх освітніх галузей. Такий підхід спрямований на розвиток критичного мислення, навичок аналізу інформації, безпечної взаємодії з медіапростором і свідомого використання цифрових технологій.

Разом із тим, попри активний розвиток медіаосвітніх практик та цифрових компетентностей у сфері освіти, недостатньо дослідженим залишається питання формування медіакомпетентності саме у сфері публічного управління. Зокрема, потребують подальшого наукового осмислення особливості професійної підготовки управлінців до ефективної комунікації в цифровому середовищі, протидії інформаційним загрозам та використання медіатехнологій у взаємодії з громадськістю.

Важливого значення набуває також нормативне закріплення пріоритетності розвитку медіакультури та медіаграмотності суспільства на державному рівні. Зокрема, у Доктрина інформаційної безпеки України підвищення рівня медіаграмотності населення визначено одним із ключових пріоритетів державної інформаційної політики [1].

У документі наголошується на необхідності формування критичного сприйняття інформації, протидії дезінформації та інформаційним маніпуляціям, а також зміцнення інформаційної безпеки держави в умовах гібридних загроз. У цьому контексті розвиток медіакомпетентності розглядається як важливий інструмент забезпечення стійкості суспільства до інформаційного впливу та підвищення ефективності комунікації між державою і громадянами.

Зазначені тенденції зумовлюють появу нових функціональних обов'язків у діяльності представників публічного управління, які безпосередньо пов'язані з умовами цифровізації та зростанням ролі інформаційного середовища. Йдеться, зокрема, про необхідність:

- формування системних знань щодо особливостей функціонування інформаційного суспільства, усвідомлення його основних ризиків і викликів, а також опанування засад рефлексивного управління інформаційними процесами та медіапростором;
- оволодіння сучасними медіатехнологіями з метою забезпечення ефективної взаємодії з громадськістю, налагодження конструктивного діалогу з громадянами та своєчасного виявлення і протидії інформаційним загрозам

[5; 6; 7; 8; 9; 10].

Для представників публічного управління особливого значення набуває комплекс сучасних компетентностей, що забезпечують ефективну діяльність в умовах цифрового суспільства та високої інформаційної динаміки. Серед них ключовими є цифрова грамотність, яка передбачає впевнене використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також критичне мислення як здатність об'єктивно аналізувати інформаційні потоки та відрізняти достовірні дані від маніпулятивних повідомлень.

Важливими також є навички перевірки інформації, протидії фейковим новинам і різноманітним інформаційним маніпуляціям, що особливо актуально в умовах сучасних гібридних загроз. Окреме місце посідає етична комунікація в медіапросторі, яка передбачає відповідальне та коректне інформування громадськості, дотримання професійних стандартів і принципів відкритості. Крім того, в умовах воєнного стану надзвичайно важливою стає інформаційна безпека, що включає захист даних, запобігання поширенню дезінформації та мінімізацію ризиків інформаційного впливу на суспільство.

Медіакомпетентність сучасного управлінця зумовлює формування низки нових професійних функцій, які безпосередньо пов'язані з розвитком цифрового середовища, посиленням інформаційних потоків та необхідністю ефективної взаємодії між владою і суспільством. Йдеться насамперед про діяльність у сферах цифрової комунікації, інформаційної безпеки, кризового реагування, аналізу медіаконтенту та забезпечення якісної взаємодії з громадськістю.

У цьому контексті серед ключових функцій сучасного публічного управління доцільно виокремити інформаційно-аналітичну, комунікаційну, репутаційну, кризово-комунікаційну, цифрово-управлінську, безпекову, просвітницьку та моніторингову функції, а також функцію цифрової етики. У сукупності вони формують основу професійної діяльності управлінця в умовах цифрової трансформації суспільства та зростання ролі медіасередовища.

Потреба у розв'язанні окресленої проблематики обумовлена наявністю низки суперечностей, що виникають у процесі трансформації системи публічного управління в умовах стрімкої цифровізації суспільства.

По-перше, простежується невідповідність між зростаючими суспільними очікуваннями щодо відкритості, прозорості та підзвітності діяльності органів влади і недостатнім рівнем готовності окремих представників публічного управління до ефективної комунікації в умовах сучасного цифрового інформаційного середовища. Це ускладнює формування довіри між державою та громадянами.

По-друге, динамічний характер цифрової трансформації значною мірою випереджає розвиток науково-методичних засад, які стосуються впровадження медіаосвітніх підходів у систему професійної підготовки та діяльності публічних управлінців. У результаті виникає певний розрив між практичними потребами управлінської сфери та її теоретико-методичним забезпеченням.

По-третє, на тлі зростання усвідомлення важливості розвитку медіакомпетентності управлінських кадрів залишається недостатнім рівень системного впровадження сучасних цифрових форм, інструментів і методів навчання у процесі їх професійної освіти, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Зазначені суперечності в сукупності актуалізують необхідність подальшого наукового осмислення та вдосконалення теоретичних і практичних підходів до формування медіакомпетентності представників публічного управління як важливої складової їхньої професійної підготовки.

Таким чином, медіакомпетентність представників публічного управління слід розглядати як складний багатовимірний феномен, що поєднує в собі систему знань, практичних умінь і ціннісних орієнтацій у сфері роботи з інформацією та сучасними цифровими медіа. Вона виступає невід'ємною складовою професійної компетентності сучасного управлінця та значною мірою визначає результативність його взаємодії з громадськістю в умовах цифрового суспільства, де інформаційні процеси набувають вирішального значення. Аналіз наукових підходів свідчить, що формування медіакомпетентності відбувається на перетині різних наукових галузей, зокрема комунікаційних наук, державного управління, педагогіки, психології та досліджень цифрових технологій. Така міждисциплінарність зумовлює комплексний характер цього явища та необхідність його розгляду в широкому соціально-управлінському контексті. Водночас розвиток медіакомпетентності безпосередньо пов'язаний із процесами цифровізації суспільства, підвищенням рівня відкритості та прозорості діяльності органів влади, а також зі зростанням значущості інформаційної безпеки як ключового чинника стабільного функціонування держави та ефективної комунікації між владою і громадянами.

References

1. Ukaz Prezidenta Ukrainy Doktryna informatsiinoi bezpeky Ukrainy vid 25 liutoho 2017 r. No. 47/2017 [Decree of the President of Ukraine Doctrine of Information Security of Ukraine dated 25 July 2017. No. 47/2017]. [www.president.gov.ua](https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374). Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374> [in Ukrainian].
2. Morze, N. (2019). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v osviti* [Information and Communication Technologies in Education]. Kyiv: Vydavnychahrupa BHV [in Ukrainian].
3. Naidonova, L. (2018). *Mediapsykholohiia: teoretychni ta prykladni aspekty* [Media Psychology: Theoretical and Applied Aspects]. Kyiv: Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy [in Ukrainian].

4. Pocheptsov, H. (2017) *Teoriia komunikatsii* [Theory of Communication]. Kyiv: Vakler [in Ukrainian].
5. Council of Europe Digital Citizenship Education Handbook. (n.d.). (2019). Strasbourg: Council of Europe Publishing [in English].
6. Buckingham, D. (2003). *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Cambridge: Polity Press. Retrieved from: <https://archive.org/details/mediaeducationli0000buck/page/n2/mode/1up> [in English].
7. Manuel Castells *The Rise of the Network Society*. (n.d.). (2010). (2nd ed). Oxford: Blackwell Publishing. Retrieved from: [https://memotef.web.uniroma1.it/sites/default/files/file%20lezioni/Manuel%20Castells%20-%20The%20Rise%20of%20the%20Network%20Society,%20With%20a%20New%20Preface%20Volume%20I%20The%20Information%20Age%20Economy,%20Society,%20and%20Culture%20\(Information%20Age%20Series\)%20\(2010,%20Wiley-Blackwell\)%20-%20libgen.lc.pdf](https://memotef.web.uniroma1.it/sites/default/files/file%20lezioni/Manuel%20Castells%20-%20The%20Rise%20of%20the%20Network%20Society,%20With%20a%20New%20Preface%20Volume%20I%20The%20Information%20Age%20Economy,%20Society,%20and%20Culture%20(Information%20Age%20Series)%20(2010,%20Wiley-Blackwell)%20-%20libgen.lc.pdf) [in English].
8. Hobbs, R. (2011). *Digital and Media Literacy: Connecting Culture and Classroom*. Thousand Oaks: Corwin Press. Retrieved from: <https://www.corwin.com/books/digital-and-media-literacy-234249?subject=C00&status=New&pager.offset=10> [in English].
9. Livingstone, S. (2004). Media Literacy and the Challenge of New Information Environments. *Journal of Media Literacy Education*, (Vol. 1), (pp. 3-14). Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10714420490280152?scroll=top&needAccess=true>. DOI: <https://doi.org/10.1080/10714420490280152> [in English].
10. Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. (n.d.). (2011). Paris: UNESCO. Retrieved from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000192971> [in English].

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.23

Viktoriia Andriiash
Oksana Kazakova

MEDIA COMPETENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION REPRESENTATIVES AS A SUBJECT OF THEORETICAL CONSIDERATION

The theses provide a theoretical understanding of the media competence of public administration representatives in the context of the digitalization of society and the transformation of management processes. The essence of the concept of "media competence" as an integrative characteristic of a person is revealed, which includes the ability to effectively work with information, critically evaluate it, use modern media technologies and carry out constructive communication in the information space. Interdisciplinary approaches to the study of media competence, its regulatory and legal support in Ukraine and international approaches to the development of media literacy are analyzed. The main professional functions of a modern manager related to digital communication, information security, crisis response and media content analytics are determined. The relevance of the development of media competence in the system of professional training and advanced training of public administration representatives is substantiated. It is emphasized that media competence is an important component of the professional competence of a modern manager and a factor in ensuring openness, transparency and efficiency of interaction between government and society.

Keywords: media competence, media literacy, public administration, digitalization, information security, digital communication, media education, professional competence, information society, critical thinking.

Відомості про авторів / Information about the authors

Вікторія Андріяш, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: andriyash_v2017@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-5294-7456>.

Viktoriia Andriiash, Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: andriyash_v2017@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-5294-7456>.

Оксана Казакова, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: oksiniri@ukr.net.

Oksana Kazakova, Applicant for the Second (Master's) Level of Higher Education at the Department of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: oksiniri@ukr.net.